

Stoletne poplave Temenice

19. september 2010

Andrej Gašperič

Še kot otrok se spomnim, da je Temenica pogosteje in obilneje poplavljala Mirno-peško dolino. Tudi umaknila se ni tako hitro, kot se danes, ko upade že po nekaj dneh. Tudi moj oče, ki Temenico pozna že več kot 80 let, pomni, da so bile poplave včasih pogostejše in daljše. Višje vode, kot je bila leta 2010, se spomni samo še enkrat, in to davnega leta 1938 ali 1939, ko je bila Temenica še vsaj meter višja. Takrat je naraslo vodovje tudi odneslo lesen most v naši vasi.

Tokrat so vremenoslovci kot že mnogokrat do sedaj napovedovali obilne padavine, vendar vsaj v soboto še ni kazalo na kakšne rekorde. Pa je prišlo nedeljsko jutro, dež je še vedno rosil in že ob pogledu skozi okno je bilo videti, da je Temenica precej čez običajne poplavne ravni. Prvi hitri ogled sem opravil spotoma, ko sem dopoldne peljal otroke v Mirno Peč k maši. Voda v Biški vasi je segala do spodnjega roba mostu, česar ne pomnim. Do ceste je manjkalo (na najnižjem delu) še kakih 20 cm, da bi se razlila čez rob. Tudi v Mirni Peči je voda preplavila travnike in kmetom odnesla kar nekaj bal. Po dolini je bilo precej hiš v vodi. Prizadeti so si pomagali, kakor so vedeli in znali. Na pomoč so jim priskočili lokalni gasilci.

Pot sem nadaljeval proti Malenski vasi. Voda se je z veliko močjo prelivala prek ceste proti Podborštu in Golobinjeku, ki je precej nižja od mostu. Prek ceste je drla okoli pol metra visoka voda, most pa ni bil zalit. Prevoz do vasi je bil možen le s traktorjem. Tudi v Malenski vasi je bila cesta čez Temenico poplavljenjena in neprevozna. Cesta proti Goriški vasi in Vrhovemu je bila že malo od Malenske vasi naprej pod vodo. Obrnil sem in nadaljeval pot proti Malemu vrhu. S hriba se je lepo videlo, kako sta zalita cesta in most proti Goriški vasi in Vrhovemu. Iz Jablana pa je bil pogled na potopljeno dolino kar malo grozljiv. Dolina pod Vrhovim je bila eno samo veliko jezero. Ponorov ni bilo nikjer zaznati, vse je prekrivala mirna vodna gladina.

Polna fosilna struga Temenice. FOTO ANDREJ GAŠPERIČ

Še pred kosilom smo z otroki pohiteli pogledat, kaj se dogaja v Zijalu. Voda nas je ustavila že pred prvimi hišami. Nadaljevali smo peš med grmovjem nad poplavljeno cesto, na drugo stran, kjer je bila kopna. Prvi most je bil krepko zalit. Travnik med obema rokavoma je bil ena sama deroča voda. Tudi drugi most je preplavljala obilna voda. Prebili smo se naprej skozi grmovje proti prvemu izviru, ki ni bil videti nič kaj bolj vodnat kot ob običajnih poplavax. Je pa čez jezove z glavnega toka bruhala voda kot že dolgo ne. Prečkali smo lesen mostiček nad prvim izviro in se podali proti glavnemu viru poplavnih voda v Zijalu. Pa ni šlo daleč, ker je bila steza zalita. Izpod stene je drla voda in se penila.

Nazaj grede smo na hitro zavili še proti Risanici, končnemu požiralniku Temenice na trebanjski strani sv. Ane. Lokalna cesta proti vasi Jezero je bila nedaleč od proge poplavljen, kar je obetalo, da je Risanico dosegla voda. Nadaljevali smo po stranski gozdni poti. Bolj ko smo se približevali, glasnejše je bilo bučanje vode, ki je drla po fosilni strugi Temenice v Risanico. Pričakoval sem slap, ki bo padal v široko vhodno brezno, ampak višina vode je bilo krepko nad pričakovanji. Risanica je bila že do vrha zalita, le vrtinec je nakazoval, kje je vhod v jamo. Strugi je preplavljala vsaj dva metra visoko in odnašala vse pred seboj v nekdanje ponore Risanice in Male Risanice za njo. Voda je tu prišla praktično do železniške proge in kamnoloma. Končno smo dočakali, da se je Temenica prelila po fosilni strugi do nekdanj prvotnih ponorov.

Sledilo je obveščanje kolegov in načrt za popoldne je bil hitro narejen. Dobili smo se s Tomom, Dragom in Anžetom. Najprej nas je Drago zapeljal proti Risanici. Vse je namreč zanimalo, kakšne so vodne razmere. Vsi ponori ob fosilni strugi so bili seveda pod vodo: Rupa I in II, Jama na Požganju, Velban kevder, obe Risanici. V nadaljevanju nas je pot vodila do ponorov pod Vrhovim. Občutek sem imel, da je še več vode kot dopoldne. Ogledali smo si zaliti konec doline, kjer predvidevamo, da je jama, vendar ni bilo videti nobenih znakov požiranja vode. V vodi je bilo kar nekaj miši ali voluharjev, ki so, kot je bilo videti, odlični plavalci in potapljači.

Fosilna struga dan po poplavax. FOTO ANDREJ GAŠPERIČ

Pot smo nadaljevali proti Globodolu. Tudi tu se je že kazala obilna voda, vendar ne tako ekstremna. Pogledali smo si jezerce za Kolencem v Srednjem Globodolu, kjer je sredi njive vrela voda. Pot smo nadaljevali prek Frate na Dvor in nato proti Šici in Bobnovi jami. Tudi tu je bilo obilo vode. Iz vseh možnih lukenj je brizgala voda, travniki pa so bili večji del poplavljeni. Šica je bruhala vsaj pol metra visoko iz luknje. Domačin, ki smo ga srečali, je dejal, da je bil dopoldne vrelec vsaj še enkrat višji. Tudi iz Komarjeve jame,

ki je že kar precej nad dolino, je tekla voda. Bobnova jama je bila do vrha zalita in se sploh ni videlo, kje bruha vodo. Mimogrede smo si ogledali še lehnjakove slapove na Krki na Dvoru, pa je bila vse ena sama velika penasta vodna ujma.

Nazaj grede smo si na koncu Globodolske doline pogledali še Malikovec. Dolina, ki je s severne strani v obliki amfiteatra, na južni pa pregrajena z odsekano skalno steno, je bila do polovice zalita z vodo. Tudi tu smo tako velike vode zabeležili prvič. Iz smeri Grč vrha je bilo slišati šumne vode. Zadevo smo si поблиže pogledali. Izpod skale je iz manjše luknje tekel potoček.

Dan po tem je bilo stanje že bolj pomirjujoče oz. za jamarje manj zanimivo. Ali pa tudi ne. Že ob pogledu skozi okno sem takoj opazil, da je Temenica upadla vsaj za pol metra in se je že bolj normalno valila pod mostom. Pred službo sem šel pogledat stanje Risanice. Še preden sem zavil proti Risanici, sem opazil, da je cesta kopna, struga v nadaljevanju pa prazna. Vodna ujma jo je povsem sprala in razkrila skalnato dno. Vhodno brezno Risanice je bilo le še do tretjine zalito z vodo, kar je še vedno več, kot smo do sedaj kadar koli zabeležili. Popoldne sem se še enkrat vrnil in v miru pregledal stanje po poplavi. Na lokalno cesto, ki seka fosilno strugo je zvalilo debelo smreko, ki je bila prej sicer ob poti. Velban kevder je bil zadelan z vejami. V vrtači kakih 50 m pred Velbanim kevdom pa je bila lepa okrogla zelena bala. Voda se je neverjetno hitro umaknila, se pravi, da so podzemni rovi precej veliki in dobro prepustni, kar nam jamarjem že dolgo najeda živce, saj nikakor ne uspemo najti pravega vhoda vanje. Jamarjem vodne ujme lahko marsikaj razjasnijo, zato se jih po svoje veselimo, čeprav so posledice za ljudi, ki živijo v njihovi neposredni bližini, zelo boleče.

Risanica po poplavih. FOTO ANDREJ GAŠPERIČ

Zijalo ob stoletnih poplavih. FOTO ANDREJ GAŠPERIČ